

MINKINA RUTA

Turistična naloga

33. državni festival Turizmu pomaga lastna glava

Tema: turistični spominek mojega kraja

Avtorji naloge:

3. razred: France Dan Kranjc, Tijana Stržinar

6. razred: Uršula Dobravec

7. razred: Ana Bremec, Iva Krkoč

8. razred: Marko Kalita, Tinkara Komar, Matevž Korošec, Mila Gaja Kranjc, Iza Lavtar,
Iza Medja, Mark Mencinger, Julija Odar, Ajda Rauter

9. razred: Nik Prešeren

Mentorice: Jana Krkoč, Martina Medja, Alenka Rozman, Monika Zupanc

Podatki o turistični nalogi

Šola: OŠ dr. Janeza Mencingerja Bohinjska Bistrica, Savska cesta 10, Bohinjska Bistrica

Naslov turistične naloge: Minkina ruta

Avtorji naloge:

3. razred: France Dan Kranjc, Tijana Stržinar

6. razred: Uršula Dobravec

7. razred: Ana Bremec, Iva Krkoč

8. razred: Marko Kalita, Tinkara Komar, Matevž Korošec, Mila Gaja Kranjc, Iza Lavtar, Iza Medja, Mark Mencinger, Julija Odar, Ajda Rauter

9. razred: Nik Prešeren

Mentorice: Jana Krkoč, Martina Medja, Alenka Rozman, Monika Zupanc

Št. strani naloge: 29 strani in priloga 1

Št. sodelujočih učencev na turistični tržnici: 9

Fotografija na naslovnici: Iva Krkoč, jan. 2019

Povzetek

Domači in tuji turisti so v Bohinju vedno dobrodošli. Ko je potovanja konec in se vrnejo v svoje domače okolje, s seboj odnesejo tudi spominek zase ali kot darilo za svoje bližnje. Nov avtentični turistični spominek Bohinja je Minkina ruta, ki izhaja iz življenja in dela bohinjskih planšaric in planšarjev.

V nalogi je predstavljena pot raziskovanja spominkarstva, iskanja in razvijanja ideje o Minkini ruti, pot načrtovanja in uresničevanja spominka. Predstavljena je življenjska zgodba planšarice Minke, ki je navdih končnega izdelka.

Živordeča ruta z belimi pikami, ki so jo planšarice nosile v preteklosti, je preurejena v sodoben modni dodatek. Krasi jo unikatni gumb s čarobno močjo. Kadar človek resnično verjame v čarobnost, takrat se čarobnost zgodi. Prikazana je široka paleta načinov nošenja in zavezovanja rute ter zgodba, ki Minkini ruti daje moč.

Izdelan je tudi načrt trženja Minkine rute od promocije, cene izdelka do prodajnih mest. Za uporabnike mobilnih naprav je posnet reklamni spot, do katerega se dostopa s QR - kodo.

V nalogi je nakazan tudi razvoj izdelka in težnja po pridobitvi certifikata Bohinjsko.

Ključne besede: Bohinj, turistični spominek, planšarstvo, Minkina ruta, gumb

Zahvala

Zahvaljujemo se vsem, ki ste nam kakor koli pomagali pri ustvarjanju turistične naloge: ge. Tončki Malej za predstavitev obstoječe ponudbe turističnih spominkov, ge. Mariji Heleni Logar za pomoč pri oblikovanju in izvedbi ankete, ge. Simoni Jug Arih za pomoč pri šivanju, planšarjem, ki so z nami delili znanje in izkušnje s področja majarjenja, predvsem pa Mariji Cvetek, ki je z nami delila svojo življenjsko zgodbo, prežeto z življenjem in delom na planini Uskovnici.

Kazalo vsebine

1. Uvod	6
2. Razvijanje ideje za turistični spominek Minkina ruta	7
2.1 Obisk Turističnega društva Bohinj	7
2.2 Anketa o turističnem spominku domačega kraja	9
2.3 Nevihta idej	9
2.4 Cilji turističnega spominka	10
3. Od ideje do izvedbe	11
3.1 Bohinjsko planšarstvo	11
3.2 Naš spominek dobiva podobo	12
3.2.1 Naglavna ruta bohinjskih planšaric	12
3.2.2 Tradicionalna ruta kot sodobni modni dodatek	12
3.2.3 Čarobna moč planšarskih gumbov	15
4. Predstavitev turističnega spominka Minkina ruta	16
4.1 Zgodba Unčnekove Minke	17
4.2 Minkina ruta	18
4.3 Načini nošenja rute	19
5. Načrt trženja turističnega spominka Minkina ruta	24
5.1 Oglaševanje in prodajna mesta	24
5.2 Cena in prodajna embalaža	26
5.3 Blagovna znamka Bohinjsko/From Bohinj	26
6. Celostna podoba turistične tržnice	26
7. Zaključek	28
8. Viri in literatura	29

Kazalo slik

Slika 1: Blagovna znamka Bohinjsko (Iza Medja, okt. 2018).....	7
Slika 2: Logotip znamke Bohinjsko (www.bohinjsko.si).....	7
Slika 3: Oblačila, ki se prodajajo pod znamko Bohinjsko (Iva Krkoč, okt. 2018).....	8
Slika 4: Magneti z bohinjskimi motivi (Iva Krkoč, okt. 2018).....	9
Slika 5: Skice modnih rut (Marko Kalita, nov. 2018).....	13
Slika 6: Skice modnih rutk (Uršula Dobravec, nov. 2018).....	13
Slika 7: Skice modnih rutk (Mila Gaja Kranjc, nov. 2018).....	14
Slika 8: Skice modnih rutk (Mila Gaja Kranjc, nov. 2018).....	14
Slika 9: Skice modnih rutk (Julija Odar, nov. 2018).....	14
Slika 10: Skica planšarskih gumbov (Iva Krkoč, Iza Medja, Marko Kalita, dec. 2018).....	16
Slika 11: Minkina ruta (Iva Krkoč, jan. 2019).....	17
Slika 12: Planšarica Marija Cvetek (Ana Bremec, jan. 2019).....	17
Slika 13: Načini nošenja Minkine rute (Medja, Krkoč, Kranjc, Kalita, Dobravec, Bremec, www.pinterest.com, nov. 2018).....	19 - 24
Slika 14: Skica ozadja stojnice (Julija Odar, jan. 2019).....	27

1. Uvod

Učenci doživljamo Bohinj na različne načine. Naravno in kulturno dediščino ter gospodarske dejavnosti domačega kraja spoznavamo in raziskujemo v času šolanja in počitnic. Smučamo na okoliških smučiščih, se kopamo v Bohinjskem jezeru, skozi celo leto obiskujemo naše planine in gore, udeležujemo se raznovrstnih turističnih dogodkov in predvsem na skoraj vsakem svojem koraku srečujemo domače in tuje turiste.

Turisti so v Bohinju vedno dobrodošli. Prihajajo zaradi lepote kraja in kulture tukajšnjih ljudi, ki obiskovalca spodbudi, da zase išče in najde tisto, kar najbolj potrebuje ... mir, sprostitve, rekreacijo, nova spoznanja. Ko je potovanja konec in se vrne v svoje domače okolje, s seboj odnese spomin na alpsko dolino v objemu gora, na življenje in delo Bohinjcev in predvsem spomin na svoja doživetja.

Na Bohinj turista vežejo spomini. S seboj najpogosteje odnese tudi spominek v obliki predmeta, izdelka, drobne pozornosti zase ali kot darilo za svoje bližnje. Paleta spominkov Bohinja je pestra, željeno je, da so ti spominki pristni in dišijo po tradiciji in večnosti.

Del bohinjske tradicije je planšarstvo. Pri oblikovanju avtentičnega turističnega spominka Bohinja smo zato izhajali iz življenja in dela bohinjskih planšaric in planšarjev.

Planšarstvo mnogi izmed nas dobro poznamo, saj poletne počitnice preživljamo na planinah Krstenica, Konjščica, Uskovnica in Zajamniki, kjer planšarstvo še živi. Učenci smo obiskali starejše in mlajše planšarje, da bi nam pripovedovali o dejavnosti nekoč in danes. Končni izdelek, torej turistični spominek Bohinja, smo želeli, da gosta spominja na svež zrak, bohinjske planine, pridne in dobrosrčne ljudi, ki so del kraja bili nekoč in so danes.

Spoznali smo planšarico Minko, z rdečo ruto na glavi, ter njene vrline in lepoto prenesli v današnji hiter z modo prežet svet. Tradicija in sodobnost si v modnih dodatkih podajata roki in ustvarjata nov izdelek, turistični spominek, ki bo z vami v službi, na zabavi, v šoli, na popoldanskem potepu, romantičnem zmenku, poslovnem sestanku ... Naš turistični spominek je Minkina ruta.

Bralce vabimo, da se z nami podate na pot iskanja, načrtovanja, uresničevanja in trženja Minkine rute.

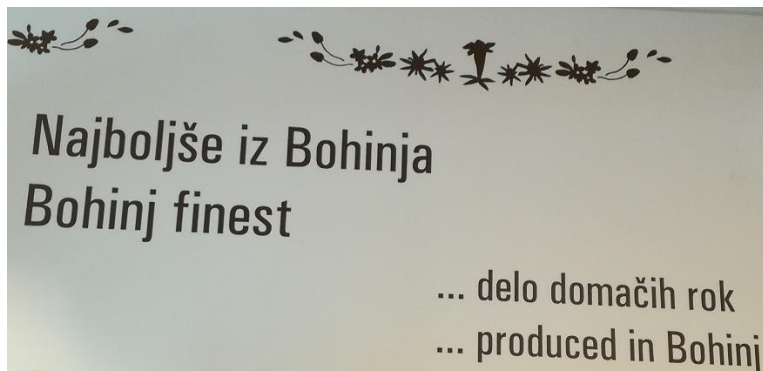
2. Razvijanje ideje za turistični spominek Minkina ruta

Vsaka ideja se rodi majhna, nato raste in se razvije v veliko. Tudi mi smo pri iskanju ideje najprej spoznavali znano, že odkrito na področju turističnih spominkov. Obiskali smo Turistično društvo Bohinj, kjer so nam predstavili ponudbo spominkov in razjasnili pojem turističnega spominka.

2.1 Obisk Turističnega društva Bohinj

Da bi nam bilo jasno, kaj turistični spominek pomeni danes, smo obiskali Turistično društvo Bohinj, ki deluje od leta 1947 in ima na področju spominkov bogate izkušnje.

Turistično društvo ima poslovne prostore s trgovino in informacijskim centrom ob Bohinjskim jezeru. Gospa Tončka Malej nam je predstavila bohinjske spominke, ki jih odlikuje geografsko poreklo, visoka kakovost, unikatnost, izvirnost in lokalna posebnost ter dosegajo najvišje standarde izdelave in se prodajajo pod blagovno znamko Bohinjsko.

Slika 1: Blagovna znamka Bohinjsko (Iza Medja, okt. 2018)

Slika 2: Logotip znamke Bohinjsko (www.bohinjsko.si)

Zanimalo nas je, kateri spominek je najbolj reprezentativen za naš kraj, kateri spominek je najstarejši in najmlajši. Zanimalo nas je tudi, kdo so kupci ter kako velikost, estetskost, uporabnost in cena vplivajo na prodajo izdelka. Pridobili smo veliko informacij, na podlagi katerih, smo se kasneje odločali pri oblikovanju svojega izdelka.

Sprehodili smo se po prijetno urejeni prodajalni in si podrobneje ogledali posamezne razstavljene izdelke.

Gospa Tončka Malej je pohvalila oblačila, ki se prodajajo izključno v Bohinju. To so moška srajca in ženska bluza, moška in ženska jopica ter žensko krilo z motivom bohinjskega pušeljca. Po pleteninah najbolj posegajo tujci, ki so za unikatne spominke pripravljeni odšteti precej več kot slovenski turisti.

Dobro prodajani so tudi vsi drugi ročno pleteni izdelki iz domače volne. Za otroke kupujejo kape s kravico Ciko, za odrasle pa »štrikane žoče«.

Slika 3: Oblačila, ki se prodajajo pod znamko Bohinjsko (Iva Krkoč, okt. 2018)

Med izvirnimi izdelki z znakom Bohinjsko je v prodajni ponudbi še gorjuška pipa iz hruševine z okrasjem iz školjčne lupine ali bisernice in srebra.

Najmlajši izdelek s certifikatom Bohinjsko so marmelade, ki jih ponujajo v več različnih okusih. Med prehrabnimi izdelki pa pozornost turistov pritegne še česen v lični vrečki ali pleten v kito. Največ prehrabnih izdelkov kupijo Slovenci. Radi imajo bohinjske mesnine, bohinjski med, marmelado, predvsem pa izbirajo med bohinjskimi siri: bohinjskim ementalcem, planšarskim sirom, mohantom in bohinjskim maslom. Cenijo torej živila, ki so lokalno pridelana po starih receptih naših daljnih prednikov.

Na policah smo opazili tudi nekaj izdelkov, ki so serijske izdelave in niso unikatni. Gre za motive Bohinja, ki so potiskani na magnetne ploščice, vazice, kravje zvonce in podobno. Gospa Tončka nam je razložila, da ti artikli nimajo bohinjskega certifikata, so zato tudi cenejši in po njih praviloma posegajo turisti z manjšo kupno močjo.

Slika 4: Magneti z bohinjskimi motivi (Iva Krkoč, okt. 2018)

2.2 Anketa o turističnem spominku domačega kraja

Ker nas je zanimalo, kaj menijo o turističnih spominkih naši vrstniki, smo ob pomoči izbirnega predmeta novinarstvo sestavili in izvedli anketo. Anketirali smo dva oddelka sedmošolcev.

Rezultati kažejo, da bi največ naših vrstnikov kupilo za spomin obesek za ključke ali magnet, najmanj pa bi jih poseglo po hrani. Bohinjski motivi, ki predstavljajo naš kraj, so po njihovem mnenju Triglav, Bohinjsko jezero, cika ter bohinjske planine. 32 % anketiranih pravi, da se jim ruta zdi primeren spominek, ker je del tradicije kraja, 22 %, ker jim je všeč in jo nosijo ter 12 % zato, ker je uporabna. 39 % anketiranih ruta nosi kot modni dodatek oziroma jo uporablja pri športnih in kuharskih opravilih. Za nakup spominka se odločajo predvsem na osnovi cene, všečnosti in uporabnosti. Kar 52 % anketiranih pa spominek kasneje tudi uporablja.

Anketa, pridobljeni podatki in prikaz rezultatov so priloga naloge.

2.3 Nevihta idej

Podkrepljeni z novim znanjem smo se zbrali v šolski učilnici in sklenili:

Planšarstvo je del nas, del Matevža, Nika, Ive, Ane, Ize, Mile, ki del poletja preživimo na planšarijah na Krstenici, Konjščici, Uskovnici in Zajamnikih. Obiskovalci Bohinja pogosto

obiščejo te planine, ki so dostopne peš ali z avtomobilom. Prehodijo del strme poti ali se le sprehodijo po planini, fotografirajo bližnje gore, bohinjske cike, lesena korita, planinsko cvetje, pašnike ter se ustavijo pri planšarjih. Ti jim radi ponudijo kislo mleko, skuto in planšarski sir. Naš cilj je bil ustvariti spominek na preživetih dan v planinah ali spominek na kraj, kjer je planšarstvo bilo nekoč in je še danes živo.

Da bi bolje spoznali planšarstvo, smo obiskali planšarje, ki v tem času počivajo doma in čakajo na naslednjo pomlad. Želeli smo vedeti, kako se je planšarstvo razvijalo skozi čas, kdaj so naši sogovorniki prvič gnali živino v planine in prvič zasirili mleko, kakšni spomini in čustva jih vežejo na tisti čas.

Mlakarjeva Cilka, Mosov Anton, Unčnekova Minka in mlajša Hribarjeva Veronika in Jernej so nam pripovedovali o začetkih, tegobah in veselju povezanih z njihovim majarjenjem.

Najbolj nas je navdušila osebna izpoved »Unčnekove« Minke, ki je kot devetletna deklica z rdečo ruto na glavi prvič sama na planini Uskovnica skrbela za kravo Lepo in se v skupni agrarni sirarni učila sirariti.

Zgodba Minke z rdečo ruto je bila naša iztočnica.

2.4 Cilji turističnega spominka

Zelo ploden je bil sestanek na šolskem kavču, kjer so se iskriale ideje o sto in enem izdelku in ko smo se zavestno odločili, da iščemo nov spominek, vezan na bohinjsko planšarstvo in bo tako unikaten, da bi ga imel vsak izmed nas.

Ponudba novega turističnega spominka je bila osnovana na ciljih, ki so nas vodili h končnemu izdelku.

Cilji:

- ❖ Ustvariti izdelek, ki bo domačega in tujega gosta spomnil na svež zrak alpske doline, pogled na gore, alpske pašnike, delovne kmečke ljudi, ki nudijo gostoljubje in postrežejo lokalno pridelano hrano.
- ❖ Gostu bo izdelek približal kulturno dediščino bohinjskega planšarstva.
- ❖ Izdelek bo uporaben in se na njem ne bo nabiral prah. Hkrati pa bo izdelek mladosten, igriv, poseben, imel bo zgodbo, ki ga bo bogatila.
- ❖ Izdelek bo cenovno dostopen in primeren za mlade in starejše ljudi.

3. Od ideje do izvedbe

Pri oblikovanju turističnega spominka Bohinja Minkina ruta nas je vodilo zavedanje o pomenu kulturne dediščine bohinjskega planšarstva in osebna izpoved planšarice »Unčnekove« Minke iz Srednje vasi.

3.1 Bohinjsko planšarstvo

Bohinj je bil stoletja najmočnejše planšarsko središče. Začetki bohinjskega planšarstva segajo v 13. stoletje. Razlog, da so se Bohinjci ukvarjali z rejo krav, koz, konjev in ovc, manj pa s poljedelstvom in sadjarstvom, so razgibane manj rodovitne površine, dolge zime in kratka poletja.

V preteklosti je delovalo približno štirideset planin. Razdeljene so bile na senožetne, srednje in visoke planine. Pastirji so spomladi začeli pasti na senožetnih planinah, ki so ležale najnižje. Poleti so živino gnali na srednje in visoke planine, jeseni pa v obratnem vrstnem redu spet nazaj v dolino.

Planšar je na planini živel zelo preprosto. Planšarski stanovi so se razlikovali, bili so pol zidani pol leseni, v višje ležečih planinah pa zgolj leseni, grajeni iz brun in pokriti s skodlami. Hlev za živino je stal posebej.

Sirarstvo je bilo do sredine 19. stoletja organizirano tako, da je vsak majer na planini mleko predeloval v maslo, skuto in sir. Z izdelki so Bohinjci trgovali.

Prelomnica v bohinjskem planšarstvu in sirarstvu se je zgodila v 19. stoletja. Zasluge za velik napredek nosi takratni župnik v Bohinjski Bistrici Janez Krstnik Mesar. Na njegovo pobudo so začeli ustanavljati sirarske zadruge. Leta 1873 je v Bohinju nastala prva sirarska zadruga, ki je bila prva tovrstna zadruga na Kranjskem. Z nasveti je pomagal tudi sirar Tomas Hitz in nastal je sir podoben švicarskemu ementalcu, ki je dobil ime bohinjski sir.

Razvoj sirarstva in planšarstva se je nadaljeval tudi po prvi in drugi svetovni vojni. Med obema vojnoma so najboljše bohinjske sirarje pošiljali na izobraževanje v Švico.

Danes planšarsko sirarstvo počasi zamira. Število planšarjev se iz leta v leto manjša. Živih je le še nekaj planin, planšarji pa so povečini starejši ljudje. Mlada planšarja sta zadnja tri leta Veronika in Jernej Hribar, ki sta se skrbi za živino v planinah in sirarjenja naučila od

Mlakarjeve Cilke in kljub temu da sta še študenta, poletne mesece majarita na planini Krstenica.

Ena izmed rešitev za ponovno oživitev planšarstva je turizem. Planšarsko dejavnost lahko uspešno promovira v bohinjski dolini in zunaj naše doline naš turistični spominek Minkina ruta.

3.2 Naš spominek dobiva podobo

3.2.1 Naglavna ruta bohinjskih planšaric

Naglavna ruta bohinjskih planšaric je živordeče barve z belimi pikami. V preteklosti je vsaka planšarica čez dan imela lase spete in pokrite z veliko ruto. Naglavna ruta je preprečila, da bi dekletu ali ženski las ušel v mleko med molžo, sirarjenjem ali pinjenjem smetane v maslo. Hkrati so planšarice nosile ruto, ker jih je ščitila pred repi krav, ki so včasih opletali med molžo. Las si niso umivale tako pogosto kot danes, zato je bila ruta čez cel dan nepogrešljiv kos oblačila.

Ruta v živordeči barvi z belimi pikami je krasen modni dodatek, smo razmišljala dekleta, fantje pa so se z nami strinjali. Vsaka izmed nas bi ga imela v svoji garderobi, zato smo se odločili, da star kos oblačila preobrazimo v nekaj novega, sodobnega, nosljivega v današnjem času. V rutico za vsak dan. Ruto bi obogatili z gumbi, ki bi izdelek krasili in hkrati turističnemu spominku Minkini ruti dali čarobnost. Vsak gumb ročno izdelan iz fimo mase bi nosil sporočilo in vsako Minkino ruto naredil unikatno.

3.2.2 Tradicionalna ruta kot sodobni modni dodatek

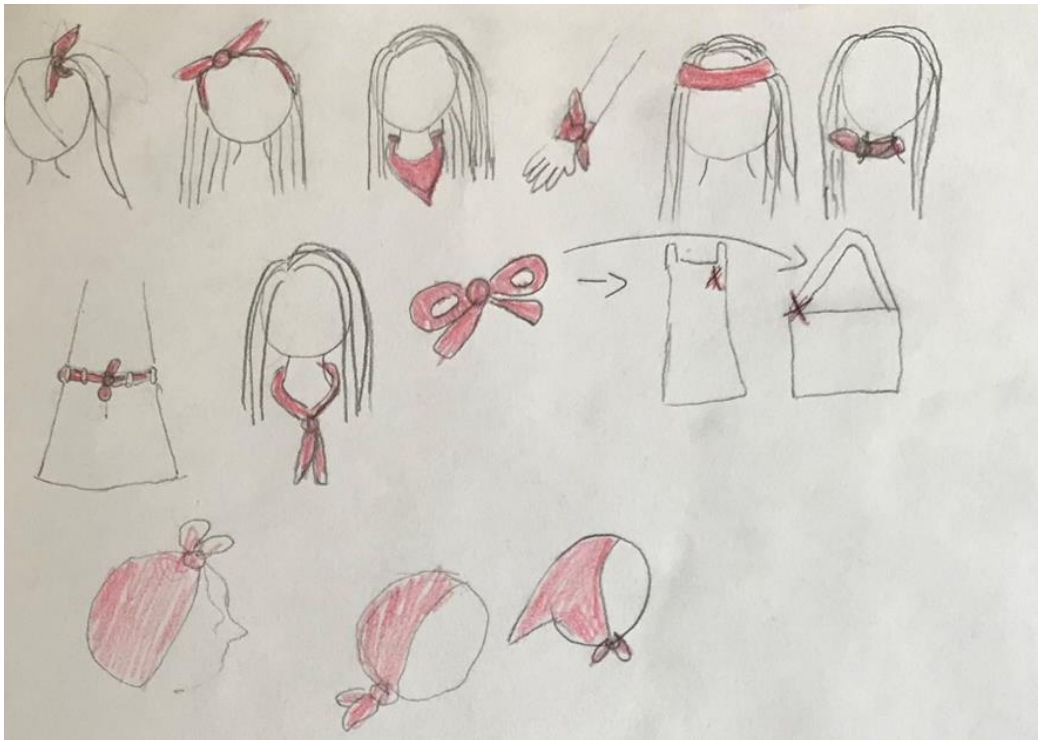
Ko se ozremo naokoli in opazujemo ženske, pa tudi mlade moške, ugotovimo, da je ruta pogost modni dodatek. Turisti bi ga zlahka odnesli domov, uporabili zase ali podarili domačim ali prijateljem. Tudi cenovno je izdelek dostopen širokemu krogu domačih in tujih gostov.

Na šolskem kavču smo z rutkami v rokah iskali načine nošenja. Teh je veliko, primernih za manj in bolj drzne, elegantne in športne, mlade in starejše, za dekleta in fante.

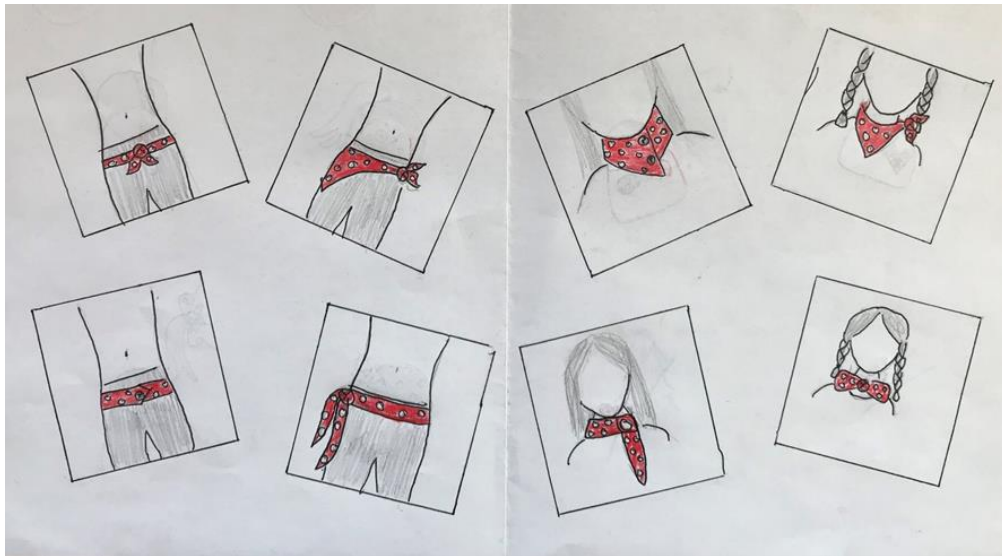
Ko smo vse načine praktično preizkusili, smo vse tudi narisali. Nastale so modne skice rutic. Rutico smo poimenovali Minkina ruta, saj je bila planšarska zgodba Unčnekove Minke navdih naših novih modnih kreacij.

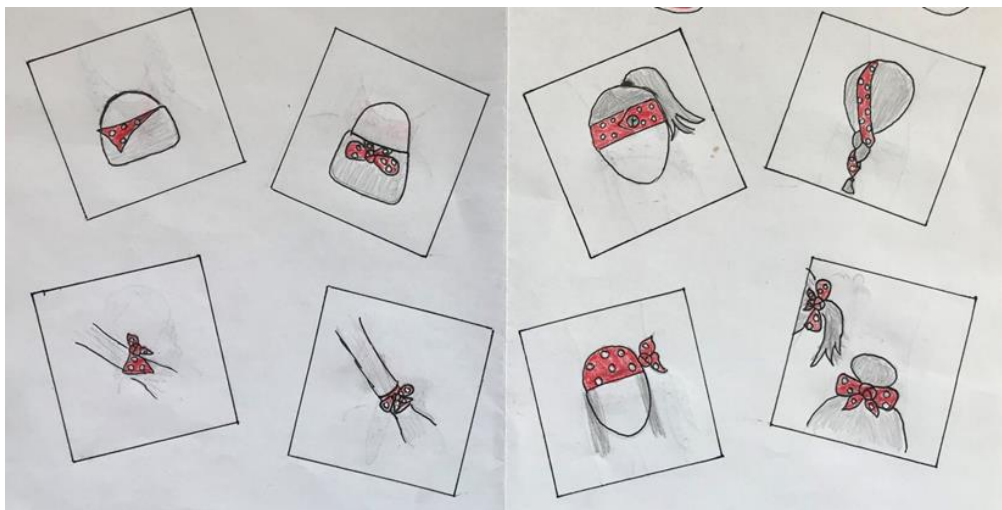
Slika 5: Skice modnih rut (Marko Kalita, nov. 2018)

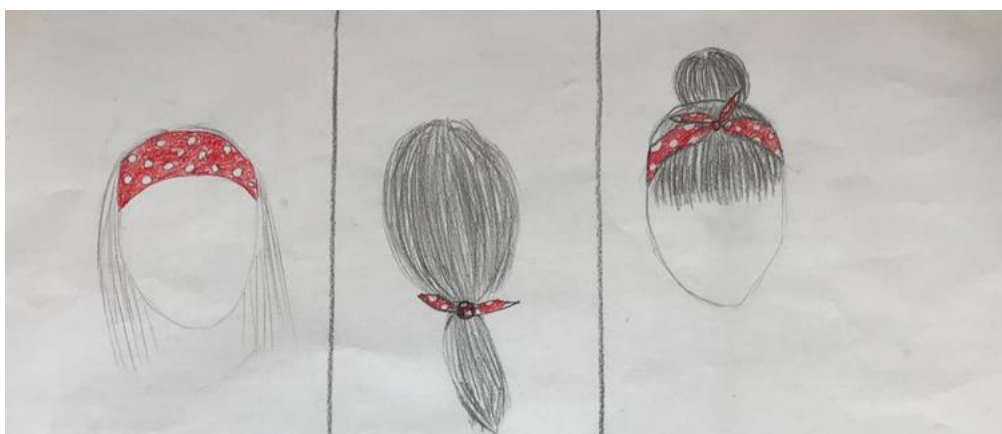
Slika 6: Skice modnih rutk (Uršula Dobravec, nov. 2018)

Slika 7: Skice modnih rutk (Mila Gaja Kranjc, nov. 2018)

Slika 8: Skice modnih rutk (Mila Gaja Kranjc, nov. 2018)

Slika 9: Skice modnih rutk (Julija Odar, nov. 2018)

V nadaljevanju smo razmišljali o kvaliteti blaga, ki bi bila primerna za šivanje in uporabna za različne načine nošenja Minkine rute. Po posvetu s šiviljo in prodajalkami tekstilnega blaga smo kupili 3 metre kvalitetnega bombaža in ga prinesli v šolo. Ker smo se bali zarezati v blago, ki ga bomo nujno potrebovali, smo naše šiviljske spretnosti izpopolnili s šivanjem rutic iz odpadnega blaga, ki so nam ga dale naše mame. Ko smo ugotovili, da je velikost rutic primerna in da je dizajn izdelka tak kot si ga želimo pri končnem izdelku, smo odvili rdeče blago z belimi pikami in turistični spominek je prešel iz idejne in načrtovalne faze v samo izvedbo.

Šivali smo na dva šolska šivalna stroja pod budnim očesom šivilje Simone Jug Arih. S končnim izgledom smo bili zelo zadovoljni. Ponosni na svoje delo smo izdelek takoj preizkusili. Ani smo ga vpletli v kito, Ivi zavezali okoli visoko spetih las, Marku zavezali okoli roke, Mateju navezali na šolsko torbo, Iza, Tinkara in Ajda so si rutko ovile okoli vratu, Tijana pa si jo je zavezala okoli pasu. Bili smo prav čedni in pripravljeni na sprehod po šoli. Vrstniki so modni dodatek hitro opazili, vprašali so nas, zakaj imamo rutice, povprašali, če bi jo lahko dobili tudi oni, vseh jim je bilo poimenovanje Minkina ruta. Ustvarjalci turističnega spominka smo dobili potrditev, da smo se domislili in izdelali spominek, Minkino ruto, ki bo domačim in tujim gostom všeč, za svojo pa jo bomo imeli tudi Bohinjke in Bohinjci.

3.2.3 Čarobna moč planšarskih gumbov

V procesu izdelave nismo pozabili na idejo, ki se nam je porajala že pri iskanju različnih načinov nošenja, da vsako rutico okrasimo z unikatnim gumbom. Skice gumbov s planšarskimi motivi so bile že izdelane, zato smo kupili še fimo maso in izdelali lične planšarske gumbke.

Fimo maso smo zvaljali na debelino 3 milimetrov, nato pa z modelom izrezali kroge premera 2, 5 centimetra. Vsak izmed nas je na enobarvnem krogu upodobil svoj planšarski motiv. V pomoč so nam bile že prej izrisane skice gumbov, prepustili pa smo se tudi trenutnemu ustvarjalnemu navdihu, ki ga je vodilo poznavanje planin in dela ter življenja bohinjskih planšarjev.

Najbolj so nam bili všeč gumbi, na katerih je prevladovala zelena barva, ki predstavlja naše sveže pašnike. Poleg tega sta rdeča in zelena komplementarni barvi in taka kombinacija Minkino ruto lepo poživili.

Ko so pod našimi rokami nastajali lični gumbi, se je razvil pogovor o simbolih, ki smo jih upodabljali in čarobnosti teh. Domislili smo se, ker je vsak naš gumb unikatni in vsak izmed

nas učencev s svojo osebnostjo, zgodbo unikatno, bi tudi naši gumbi lahko imeli svoje zgodbe.

Julija je dejala, da njen gumb osebo, ki bo nosila Minkino ruto, naredi bolj opazno in jo poži. Ideje o moči gumbov na Minkini ruti smo stresali iz rokavov. Gumb na Minkini ruti poveča samozavest, nas osrečuje, omogoča dihanje s polnimi pljuči, nas modno obogati, okrepi zdravo kmečko pamet, umiri duha, odpravlja srčno bolečino, gumb zaslepi snubca, daje občutek varnosti, podpira varčnost, pomladi, zbistri um, obudi igrivost, obuja notranjo naravo človeka, pričara nasmeh na obrazu ... Toliko kot je bilo gumbov, toliko je bilo čarobnih moči.

Slika 10: Skica planšarskih gumbov (Iva Krkoč, Iza Medja, Marko Kalita, dec. 2018)

4. Predstavitev turističnega spominka Minkina ruta

Minkina ruta je spominek Bohinja, ker priča o kulturni dediščini planšarstva Zgornje bohinjske doline. Pri oblikovanju spominka nas je vodila osebna pripoved planšarice »Unčnekove« Minke. Pripoved, osebna izpoved Minke Cvetek iz Srednje vasi, rojene leta 1936, je del bogate kulturne dediščine bohinjskega planšarstva.

Slika 11: Minkina ruta (Iva Krkoč, jan. 2019)

4.1 Zgodba Unčnekove Minke

Marija Cvetek ali po domače »Unčnekova« Minka se je rodila kot prvorojenka v kmečki družini. Ko je imela komaj štiri leta, je z očetom in mamo poletja preživljala na Uskovnici, kamor so po spravilu sena v dolini odšli in več kot mesec dni kosili, sušili in spravljali seno na več planinskih pašnikih ali »rotih«. Vajena trdega kmečkega dela se je kmalu naučila tudi molsti in skrbeti za živino.

Slika 12: Planšarica Marija Cvetek (Ana Bremec, jan. 2019)

Minka je obiskovala vaško šolo in bila odlična učenka. Rada je nastopala v gledaliških igrah in bila pri tem tako uspešna, da je učitelj predlagal njenim staršem, da dekletke vpišejo v igralno šolo. Minka si je močno želela oditi v svet in živeti sanje. Oče je na prošnjo učitelja, naj Minki omogočijo šolanje dejal: »K smo jo pa komej čakal, da bo šva v pvanino.« Tako kot so starši dejali, tako je bilo. Minka je z devetimi leti prvič med šolskimi počitnicami z molzno kravo Lepo odšla sama na Uskovnico in poletje preživela v skrbi za kravo in se v skupni agrarni sirarni učila sirariti.

Spominja se, da jo je bilo sprva strah, bila je negotova, skozi čas pa postala trdna, pogumna in ponosna. Planine in pogled na okoliške gore ji je prinašal veselje in mir.

Od dvanajstega leta dalje je Minka gnala na Uskovnico vsako leto, skupaj 44 let. Vmes se je poročila, rodili so se trije otroci in družina je skupaj odhajala na Uskovnico. Včasih je bilo hudo, včasih lepo, »tako kot je húdo in lépo življenje«, pravi danes Minka.

Minka nam je pripovedovala o oblačilih planšarjev in planšaric. Rdečo ruto z belimi pikami še vedno hrani, nosila jo je tudi v skupini Predic, ki so na domačih odrih predstavljale kulturno dediščino kmečkih žena. Ruta je bila nepogrešljiva skozi vsa obdobja njenega majarjenja. »Morala je biti rdeča,« pravi, »le velikost pik je bila različna«. Nosila je tudi rute drugih barv in vzorcev, vendar rdeča z belimi pikami, Minkina ruta, je njen spomin na planšarske dni.

4.2 Minkina ruta

Originalna planšarska ruta je tkana iz bombaža. Minkina ruta je šivana iz kvalitetnega 100 % organskega bombaža. Tovrstno blago je izdelano iz surovine bombaža, ki je pridelan brez uporabe pesticidov in zato ne škoduje okolju ali ljudem. Organski bombaž je nedvomno najbolj zdrava tkanina za človeka in tkanina, s katero v procesu izdelave ne onesnažujemo okolja.

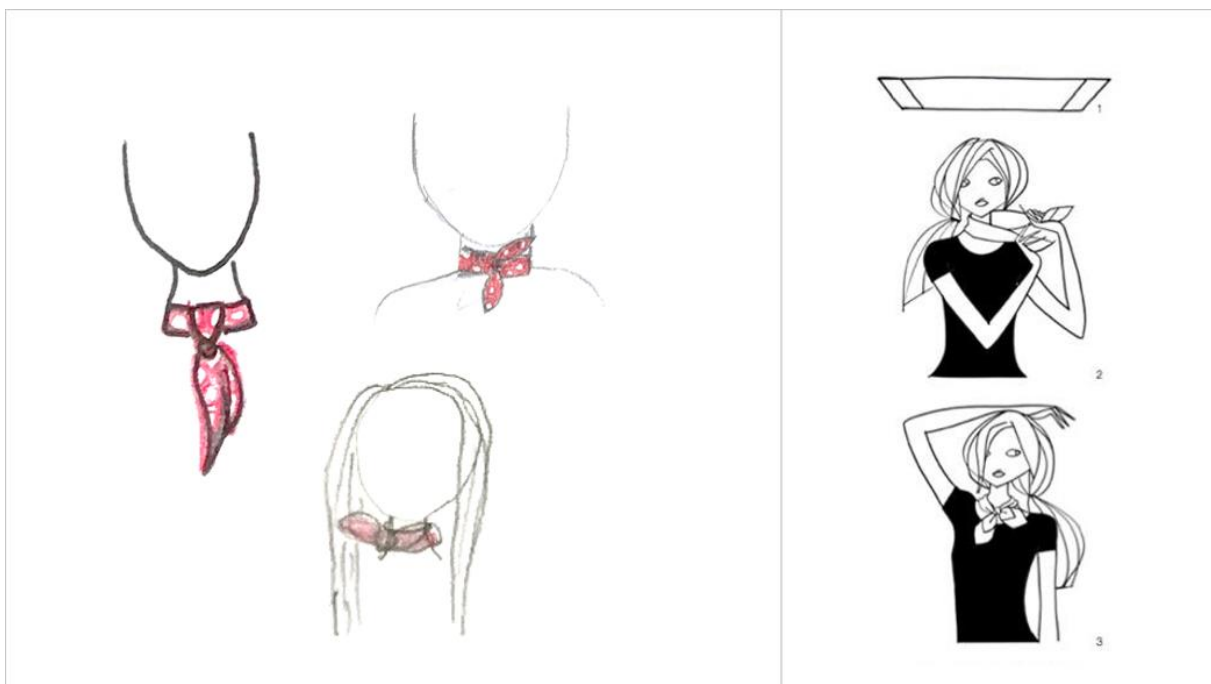
Živordeča barva z belimi pikami je tradicionalna barva rut bohinjskih planšaric, ki so rute nosile čez dan. Ruta je bila nepogrešljiv kos oblačila, ker je preprečila, da bi planšarici las ušel v mleko med molžo, sirarjenjem ali pinjenjem. Ruta je planšarico ščitila tudi pred repi krav, da so lasje ostali čisti in si jih ni bilo potrebno prepogosto umivati.

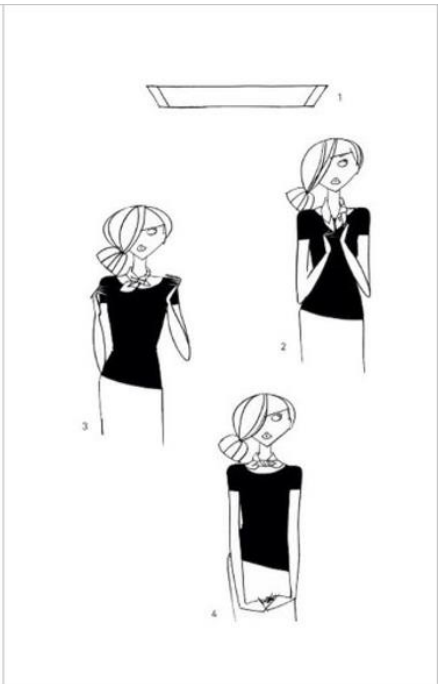
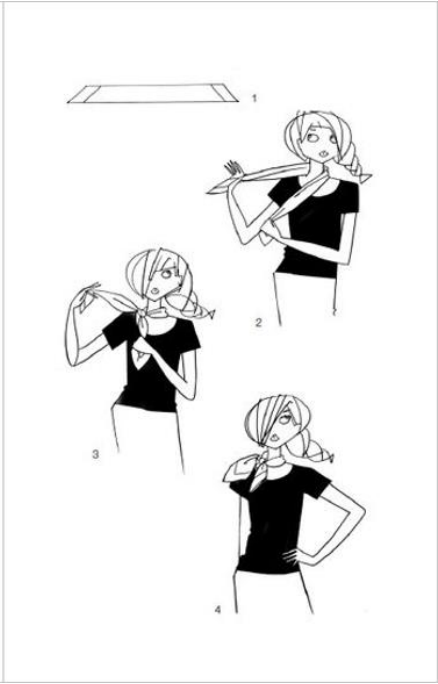
Dimenzija Minkine rutke je prilagojena današnjim potrebam. Danes si rute ne bomo zavezali čez glavo na način, kot si jo je Minka, zato je naša ruta manjša od originalne. Ohranili smo kvadratno obliko v velikosti 45 x 45 centimetrov. Takšna je uporabna kot ovratna, vpletена v lase, po diagonali zvita pa dosega dolžino 80 cm, kar je dovolj za zavezovanje okoli pasu.

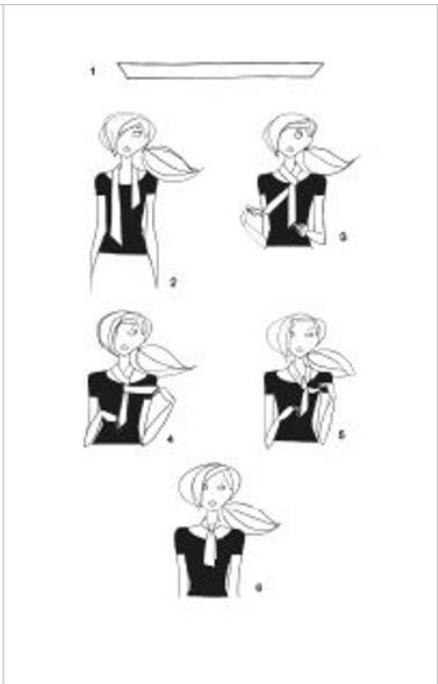
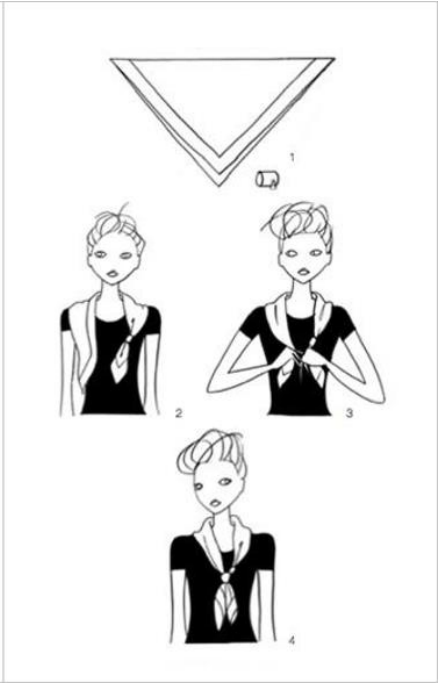
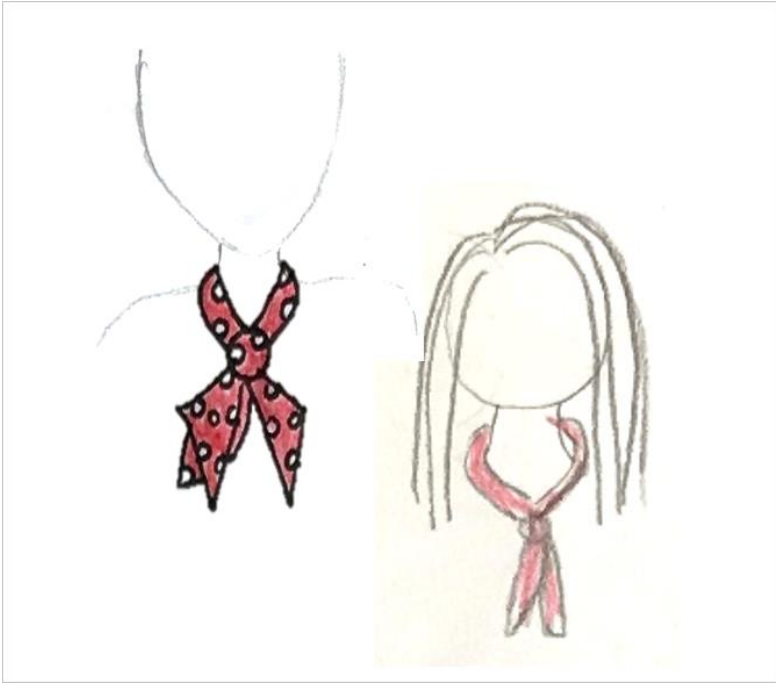
Vsako Minkino ruto krasi ličen unikaten gumb s planšarskim motivom. Gumb je izdelan iz fimo mase. Vsak je drugačen, poseben in kupca nagovarja k osebni izbiri. Tudi kadar kupujemo za prijatelje, izbiramo ruto z gumbom, ki bo ustrezal osebi, kateri je ruta namenjena. V gumbu se zrcali osebnost lastnika, njegova moč, želje, veselje ... Gumb je kot talisman, ki lastnika naredi opaznega in ga poživi. Vsak gumb ima čarobno moč. Kadar človek resnično verjame v čarobnost, takrat se čarobnost zgodi. Planšarski gumb na Minkini ruti okrepi samozavest, osrečuje, izboljša počutje, blaži srčne bolečine, daje občutek varnosti, podpira varčnost, pomladi, zbistri razum, obudi pozabljeno igrivost, pomirja, zbudi pozitivno naravo človeka, prikliče nasmeh na obraze ljudi ... Vsak lastnik lahko z različnimi gumbi predrami v sebi mnogotere čarobne zmožnosti. Z nošenjem rute imamo večje zaupanje vase in zato si uresničujemo skrite želje.

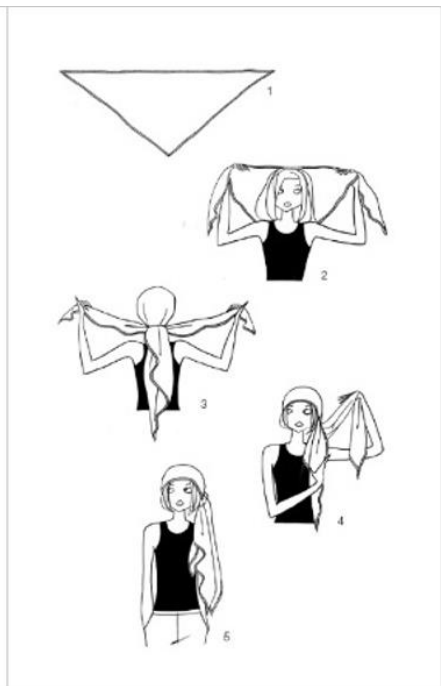
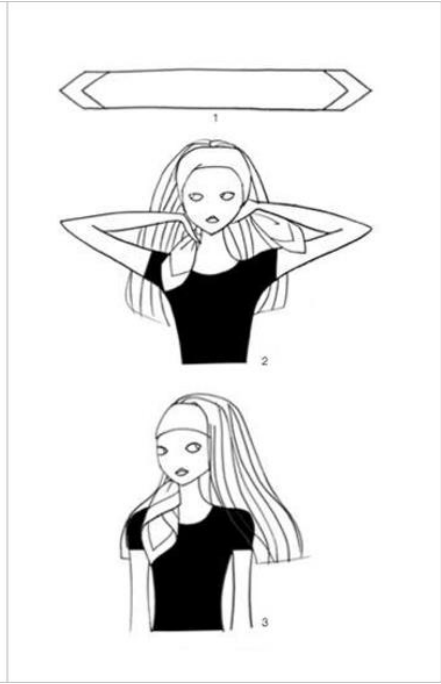
4.3 Načini nošenja rute

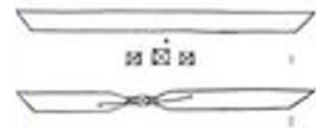
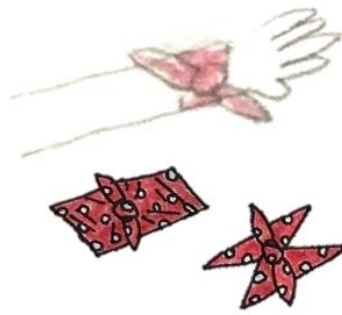
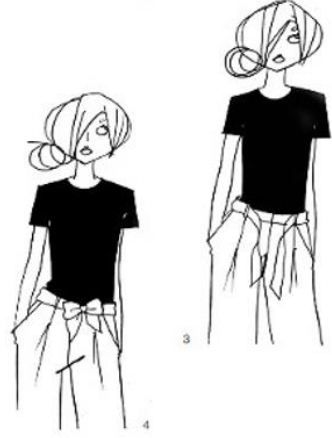
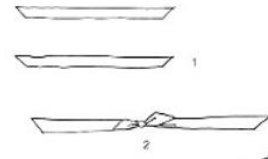
Ruto je mogoče nositi na veliko načinov ... zavezano okoli vratu, roke, pasu, torbice, vpletene v lase ... Na spletu smo poiskali zanimive moderne načine zavezovanja in jih ponujamo kot predloge k naši ruti.

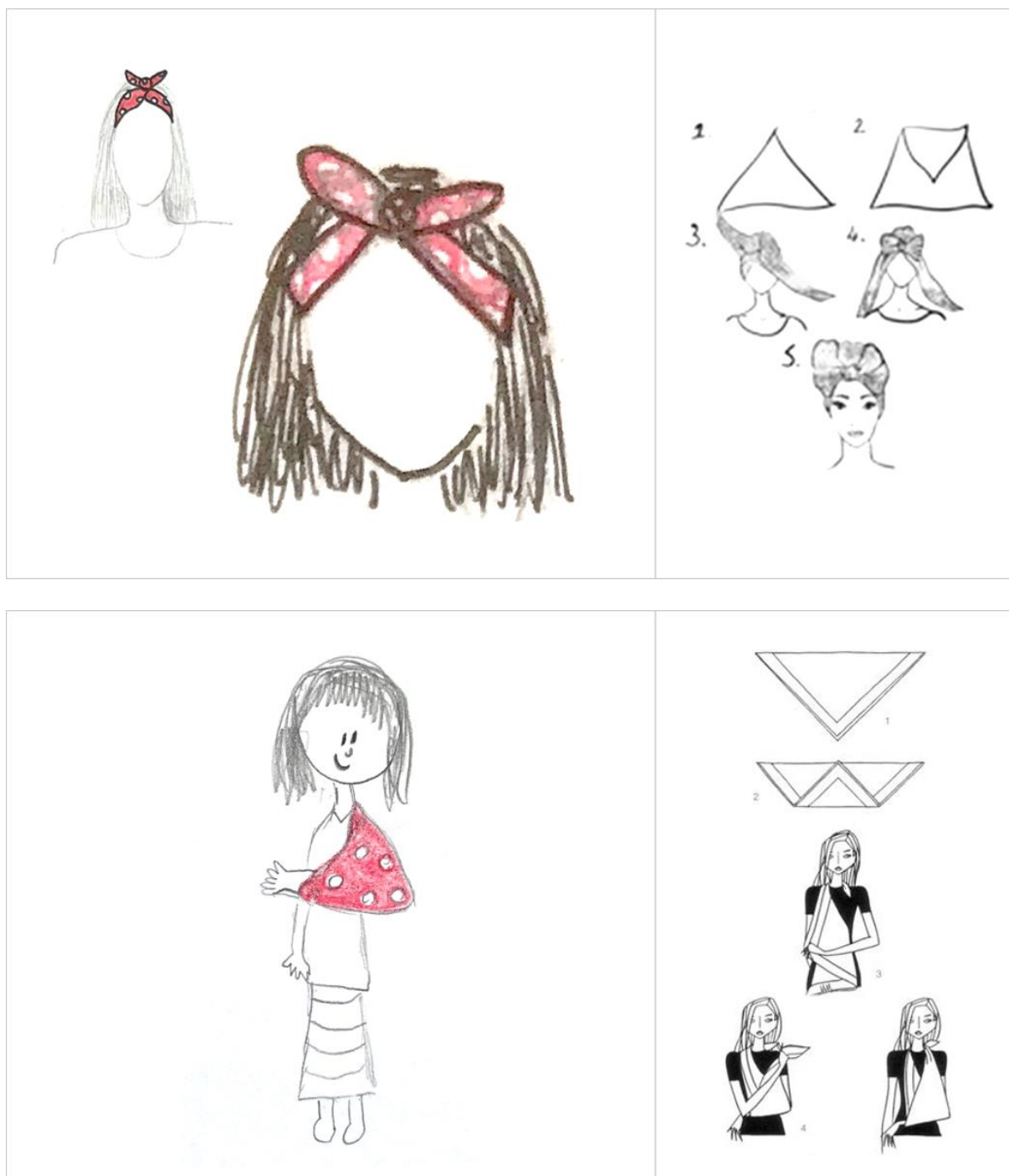

Slika 13: Načini nošenja Minkine rute (Medja, Krkoč, Kranjc, Kalita, Dobravec, Bremec, www.pinterest.com, nov. 2018)

5. Načrt trženja turističnega spominka Minkina ruta

5.1 Oglaševanje in prodajna mesta

Nov turistični spominek pomeni popestritev dosedanje ponudbe, zato menimo, da bi bila Minkina ruta dobrodošla pri vseh turističnih delavcih. Bistveno je, da Bohinjke in Bohinjci

rutko prepoznamo kot svojo, bohinjsko. V vsaki deklici, dekletu, ženski živi Minka. Mi vsi smo del naše preteklosti, zato je Minkina ruta del nas.

- ❖ Najbolj uspešno bomo k prepoznavnosti spominka pristopili z lastno uporabo rute. Mark jo nosi zavezano okoli roke, Matej na šolski torbi, Iva jo ima pogosto vpleteno v lase ali si z njo poveže lase v rep, Ajda in Mila, ki sta že prej radi nosili ovratne rute, si jo ovijeta okoli vratu, Tinkara, ki je uspešna skakalka na smučeh pa si jo med treningi in na tekmah zaveže čez čelo.
- ❖ Rute bomo podarjali ob rojstnih dnevih svojim prijateljem v Bohinju in sorodnikom po vsej Sloveniji. Izdelek je tako cenovno ugoden, da je dostopen vsem in ima priložnost se širiti na vse konce in kraje.
- ❖ Turisti bodo na sprehodih, v trgovinah, na prireditvah na vsakem koraku srečevali nas in videvali rdečo rutko. Obiskali bodo tudi prodajna mesta s spominki, zato bi izdelek ponujali tudi v specializiranih prodajalnah v Bohinjski Bistrici, na Ribčevem Lazu, na vseh turistično informacijskih centrih in pisarnah turističnih društev ter na sejmi in tržnicah.
- ❖ Svoj izdelek bi ponudili planšarjem, pri katerih se ustavijo domači in tuji turisti. Oni bi zgodbo rute še prav doživeto predstavili in obiskovalca prepričali v nujen nakup. Ruto bi kupil prav na mestu, kjer se je zgodba začela, in bi zato turista, ko se vrne nazaj v svoje okolje, spominjala na čas preživet v Bohinju, na prav tisti dan, ko ga je nevihta ujela na Uskovnici ali ko je prvič v življenju pil pravkar pomolženo mleko.
- ❖ Ruta je spominek, ki bi ga tržili skupaj z že obstoječo ponudbo sirarske ture. To je eno- ali poldnevna tura, ki jo pod vodstvom strokovnega vodnika opravite peš, s kolesom, avtom ali avtobusom. Minkina ruta bi obstoječo ponudbo dopolnila in obiskovalci bi turo zaključili s spominkom v roki.

Naša ruta je opremljena tudi s QR - kodo, ki sodobnega uporabnika mobilne naprave poveže z reklamnim spotom izdelka. Ta reklamni spot si lahko ogleda lastnik in ker je atraktiven, ga pokaže še drugim. Ruta pridobi vrednost, moč, zgodbo, da ni več navaden kos oblačila, pač pa posebnost, spomin, energija.

5.2 Cena in prodajna embalaža

Cena našega izdelka je 14 evrov. Ceno smo določili tako, da pokrijemo stroške nakupa blaga, fimo mase ter stroške šivanja in izdelave gumbov. Zaslužek mora pokrivati tudi odstotek, ki ga prejme prodajnik, turističen delavec na info centrih, turističnih pisarnah, specializiranih trgovinah, planšar ali vodnik sirarske poti. Po plačilu vseh stroškov materiala, izdelave in prodaje bi morali del zaslužka nameniti tudi sebi. V nas se skriva še veliko idej za nove turistične proizvode, zato s prodajo in zaslužkom ne bi bili na cilju, pač pa na začetku uspešne poslovne poti.

Prodajalec Minkino ruto ob nakupu lahko zloži v belo papirnato vrečko. Bela barva je barva pik na ruti, papirnata vrečka pa lahko razgradljiv okolju prijazen material. Kupec izdelek tako enostavno v roki odnese domov ali ga brez zavijanja v darilni papir podaril izbrani osebi.

Končni izdelek ima priložen tudi ličen kartonček bele barve, barve pik, s kratko predstavitvijo Minkine zgodbe in čarobne moči gumba. Ko bo turist spominek vzel iz papirnate vrečke, bo Minkino zgodbo ponovno prebral. Opis je dopolnjen s QR - kodo, ki uporabnika mobilne naprave z aplikacijo za branje kode poveže z reklamnim spotom.

5.3 Blagovna znamka Bohinjsko/From Bohinj

Naš spominek je unikaten, moderen, izviren, odlikuje ga geografsko poreklo, je visoko kakovosten, ročno izdelan, uporaben, ličen in cenovno dostopen spomin na Bohinj. Minkina ruta nas je navdušila in izdelek bi po našem mnenju v prihodnosti lahko pridobil certifikat Bohinjsko/From Bohinj.

Izdelek bi lahko oddali v postopek certificiranja. Šivanje rut bi v prihodnje, ko se bomo mi posvetili šolanju, prepustili lokalni šivilji, še vedno pa bi vsak izmed nas doma izdeloval čarobne planšarske gume. Izdelava rut in gumbom ni zahtevna, zato bi lahko zagotovili količino, s katero bi uspešno pokrivali trg bohinjske občine.

6. Celostna podoba turistične tržnice

Stojnica bo ponazarjala zgodbo Minkine rute. V ozadju bo sprednja stran planšarskega stana, kot se ga spominja Minka. Izdelali ga bomo po fotografijah Bertovega stana, ki stoji

na Gorjušah in ohranja podobo stana, kot se ga spominja planšarica Minka iz zgodnjih let svojega majarjenja.

Slika 14: Skica ozadja stojnice (Julija Odar, jan. 2019)

Lice stana bo narejeno iz desk in kartona, deske bodo ponazarjale lesen del ali bruna, na karton pa bomo poslikali zidani del iz kamenja. Bruna in kamniti del bomo likovno čimbolj približali realni podobi. Na sredini bodo lesena vrata, poleg vrat pa majhno okno. Na okno bomo dali planinski šopek, pred vrata pa leseno klop in trinog. Pred stanom bo sedela planšarica Minka z rdečo Minkino ruto na glavi in iz smetane pinila maslo. Obiskovalcem bo pripovedovala o planšarskem življenju nekoč in danes, oblačilni kulturi planšarjev, o Minki, ponudila pa bo tudi planšarski sir.

Poleg Minke bomo tudi dekleta in fantje, mladina, kot jo danes vidimo na vsakem koraku. Promotorji bomo oblečeni v kavbojke, majico, s šolskim nahrbtnikom in telefonom v roki. Vsak izmed nas bo na svoj način nosili Minkino ruto. Zavezali si jo bomo v lase, okoli pasu, vratu, roke ... pokazali različne načine zavezovanja in nošenja Minkine rute in obiskovalcem planšarsko ruto predstavili kot sodoben modni dodatek. Obiskovalce bomo učili zavezovanja Minkine rute in jim predstavili zgodbo planšarskih gumbov. Gumbi bomo posameznikom tudi

podarili in jim zaželeli, da jim prinesejo tisto, kar v življenju potrebujejo. Na svojih mobilnikih jim bomo pokazali tudi reklamni spot in jih povabili, da tudi s svojimi mobilniki slikajo QR - kodo, ki omogoča dostop do reklamnega filma našega turističnega spominka. Obiskovalcem, ki aplikacije za branje QR - kode še nimajo, jo bomo pomagali naložiti in jih naučili uporabe.

Obiskovalci se bodo z obiskom naše stojnice nekaj novega naučili, prepoznali rdečo ruto z belimi pikami kot posebnost bohinjskih planšaric ter spoznali, da je Minkina ruta uporaben modni izdelek, ki ima zgodbo in je kot tak izviren spominek Bohinja.

7. Zaključek

Na začetku naše poti iskanja turističnega spominka Bohinja so nam bila odprta mnoga vrata. Podali smo se na pot raziskovanja planšarstva, ker smo menili, da planšarstvo predstavlja del dediščine Bohinja in je dovolj zanimivo za tuje in domače obiskovalce ter domačine. Veliko novega smo se naučili v pogovorih s turističnimi delavci ter starejšimi planšarji. Navdušila nas je Minkina zgodba. Ko nam je pripovedovala o rutah, smo pomislili, da bi ruta lahko bila spominek. Rdeča barva, bele pike so modni vzorec tudi danes. Čarobna moč gumbov je mistični del, ki vedno pritegne. Kaj pa, če je res?

Uživali smo pri iskanju in razvijanju ideje, pri ustvarjanju gumbov in šivanju, in vse bolj bili prepričani, da smo ustvarili izviren turistični spominek. Z izvedbo načrta o promociji in prodaji bi bila lahko to pot poslovnega uspeha. Sedaj vemo, da je to mogoče.

Vabimo vas, da izberete Minkino ruto s tistim gumbom, ki se prilega vaši osebnosti. Zavežite si ruto tako, kot se vam najbolj poda, in pojdite pogumno novim izzivom naproti.

8. Viri in literatura

Spletne strani:

<https://www.bohinj.si/bohinjsko/> (privzeto s spleta 7. 11. 2018).

<https://www.gore-ljudje.net/novosti/1541/Marjeta> (privzeto s spleta 7. 11. 2018).

<https://www.bohinj.si/zgodovina-plansarstva/> (privzeto s spleta 21. 11. 2018).

<https://www.pinterest.com/pin/333055334932917087/> (privzeto s spleta 12. 12. 2018).

Ustni viri:

Hribar, Veronika (1997), Češnjica v Bohinju, november 2018.

Mlakar, Cilka (1935), Češnjica v Bohinju, december 2018.

Cvetek, Marija (1936), Srednja vas v Bohinju, december 2018, januar 2019.

Film:

Novak, A., Stare, J., Križnar, N. 1979: Planšarstvo v Bohinju [film]. Dopisna delavska univerza Založba Univerzum. Ljubljana.

Literatura:

Novak, A. 1987: Planinsko sirarstvo. Bohinjski zbornik, Radovljica.

Cevc, T. 1992: Bohinj in njegove planine. Radovljica.

Hodnik, U. 2016: Planšarstvo v Zgornjih bohinjskih planinah. Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta.

Priloga 1

TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA 2018/2019 – ANKETA O TURISTIČNEM SPOMINKU

1. Kateri turistični spominek z bohinjskim motivom bi kupil, če bi bil v vlogi turista v Bohinju? Obkrožiš lahko več odgovorov.

- a) magnet b) igra c) lokalno pridelana hrana č) oblačila s potiskom
d) rutka e) zvezek, rokovnik f) obesek za ključke
g) nakit h) gumb za srečo i) drugo: _____

2. Kateri motiv po tvojem mnenju najbolj predstavlja Bohinj? Izberi tri najbolj tipične motive.

- a) gora Triglav b) bohinjske planine (planšarstvo) c) Bohinjsko jezero
č) cerkev sv. Janeza z mostom d) slap Savica e) gams f) krava cika
g) hrana (mohant, žganci, planšarski sir, zaseka ...) h) drugo: _____

3. Ali se ti zdi, da je rutka primeren izdelek za turistični spominek? Obkroži.

DA NE

Zakaj tako meniš? _____

Ali sam že uporabljaš kakšno rutko in na kakšen način? _____

4. Na osnovi česa se sam odločiš za nakup turističnega spominka?

- a) uporabnost b) cena c) všečnost spominka
č) po naročilu domačih, prijateljev d) drugo: _____

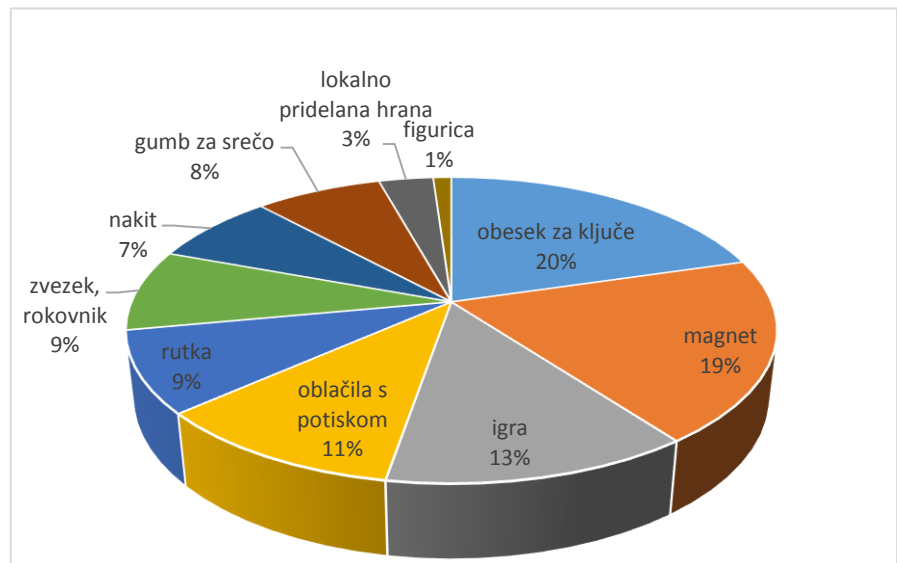
5. Kaj narediš s kupljenimi turističnimi izdelki?

- a) razstavim jih na vidno mesto, dodam v zbirko spominkov
b) podarim
c) založim oz. izgubim
č) uporabim
d) drugo: _____

Hvala za sodelovanje!

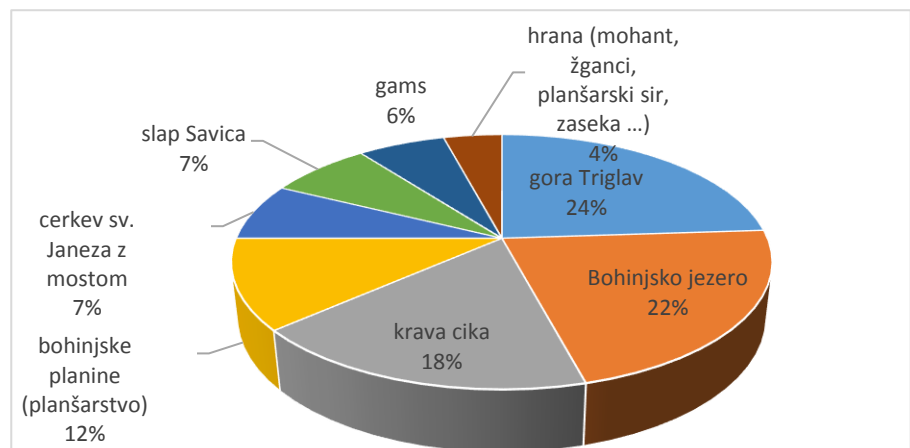
1. Kateri turistični spominek z bohinjskim motivom bi kupil, če bi bil v vlogi turista v Bohinju? Obkrožiš lahko več odgovorov.

	%
obesek za ključe	20
magnet	19
igra	13
oblačila s potiskom	11
rutka	9
zvezek, rokovnik	9
nakit	8
gumb za srečo	8
lokalno pridelana hrana	3
figurica	1

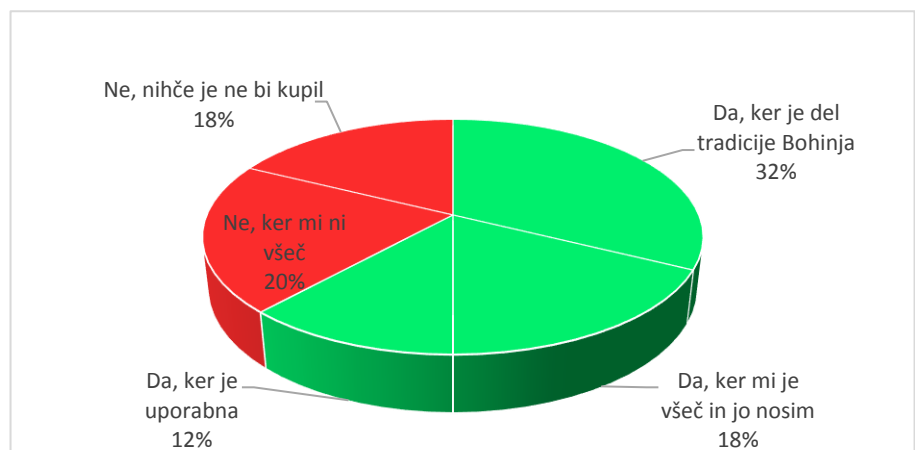
2. Kateri motiv po tvojem mnenju najbolj predstavlja Bohinj? Izberi tri najbolj tipične motive.

	%
gora Triglav	24
Bohinjsko jezero	22
krava cika	18
bohinjske planine (planšarstvo)	11
cerkev sv. Janeza z mostom	7
slap Savica	7
gams	6
hrana (mohant, žganci, planšarski sir, zaseka ...)	4

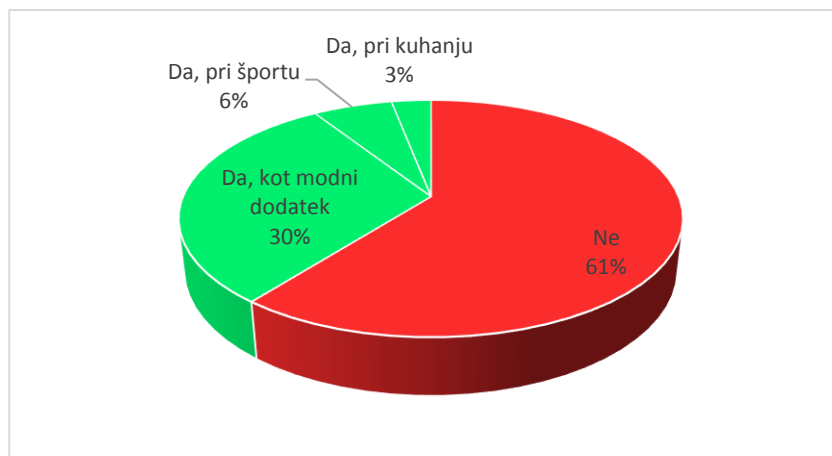
3. Ali se ti zdi, da je rutka primeren izdelek za turistični spominek? Obkroži.

	Št. odg.
Da, ker je del tradicije Bohinja	11
Da, ker mi je všeč in jo nosim	6
Da, ker je uporabna	4
Ne, ker mi ni všeč	7
Ne, nihče je ne bi kupil	6

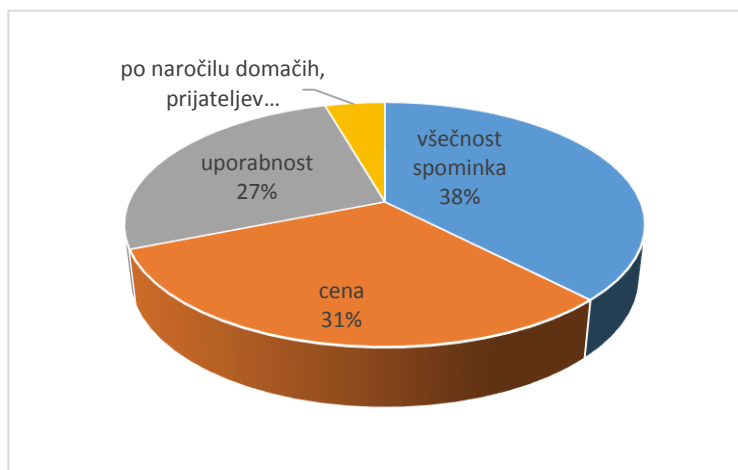
3A. Ali sam že uporabljaš kakšno rutko in na kakšen način?

	Št. odg.
Ne	20
Da, kot modni dodatek	10
Da, pri športu	2
Da, pri kuhanju	1

4. Na osnovi česa se sam odločiš za nakup turističnega spominka?

	Št. odg.
všečnost spominka	17
cena	14
uporabnost	12
po naročilu domačih, prijateljev	2

5. Kaj narediš s kupljenimi turističnimi izdelki?

	Št. odg.
uporabim	24
razstavim na vidno mesto	10
podarim	7
založim oz. izgubim	5

